

ERECTÈON

DOCUMENTACIÓ GENERAL

Catalogació:

Autor: Mnèsicles o Fílocles

Cronologia: 421-406 aC

Localització: Acròpolis d'Atenes

Anàlisi material:

Materials: marbre del Pentèlic

Sistema constructiu: arquitratat

Dimensions: 11,63 m (ample) x
22,76 m (llarg)

Estil: grec clàssic

ERECTÈON

El context històric

La construcció del temple, tal y com és visible avui, fou començada durant la guerra del Peloponès. Començà quan la treva de la *Pau de Nicies* el 421 aC y fou acabat entre el 421 aC i el 405 aC, o el 406 aC. Poc després, el 403 aC, Atenes hagué de capitular davant d'Esparta, entrà a la Lliga del Peloponès i va veure la seva democràcia

reemplaçada per la Tirania dels Trenta. El temple fou modificat i danyat en vàries reconstruccions, cosa que ha provocat controvèrsies sobre el seu estat original. Fou primer cremat en un incendi durant el període clàssic, pot ser abans de ser acabat, i fou restaurat. La *cela-la* oest fou modificada entre el 377 aC i el 27 aC. En el segle VII, l' Erectèon fou transformat en església bizantina; els murs interiors foren destruïts i altres hi foren edificats. Durant l'etapa otomana el temple a patí altres danys. El 1463, fou transformat per allotjar-hi l'harem del comandant turc de l'Acròpolis, i el pòrtic nord fou tapiat. Més tard, Thomas Bruce, setè comte d'Elgin y ambaixador britànic a Constantinoble, va fer treure les cariàtides i altres nombroses escultures del Partenó i les va vendre al govern britànic. Cinc cariàtides es troben en el museu de l'Acròpolis. Una al Museu Britànic. Les sis estàtues que es troben en el lloc són rèpliques exactes de les originals. Fou construït a finals del segle V aC i estava consagrat a Atena, Posidó i altres déus i herois, com Erecteu (1r rei d'Atenes) i Cécrops, també rei llegendari de l'Àtica i la seva filla Pàndrosos (inventora del teixit). Fou reconstruït en el segle XIX.

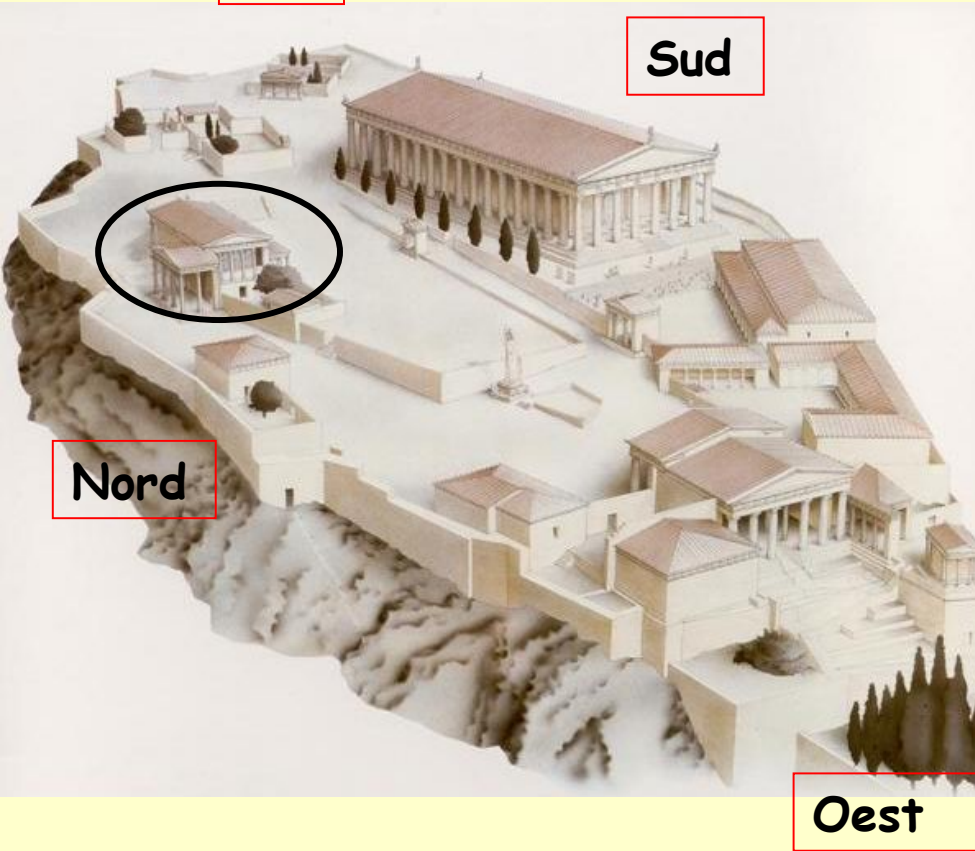
Localització de l'Erectèon: l'Acròpolis d'Atenes

Est

Sud

Nord

Oest

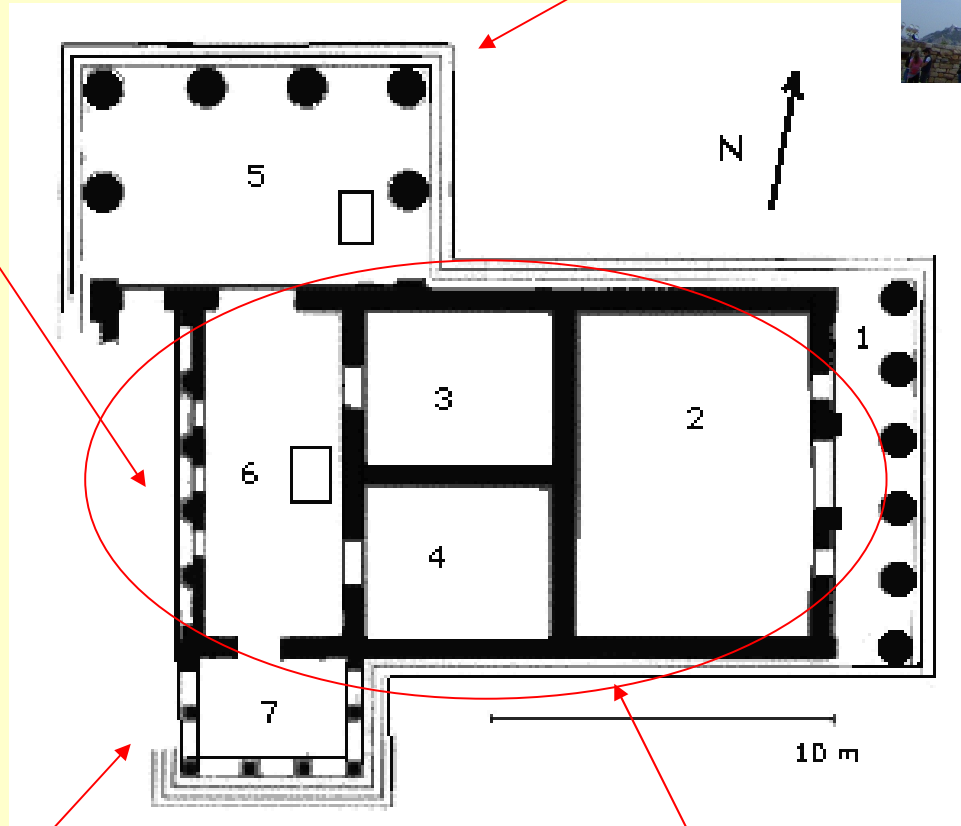
Descripció formal

Té 4 façanes

Pòrtic nord, 4
columnes frontals
i 2 als costats

Pòrtic oest, 4
columnes
adossades

Pòrtic est, 6
columnes jòniques.
Entrada principal

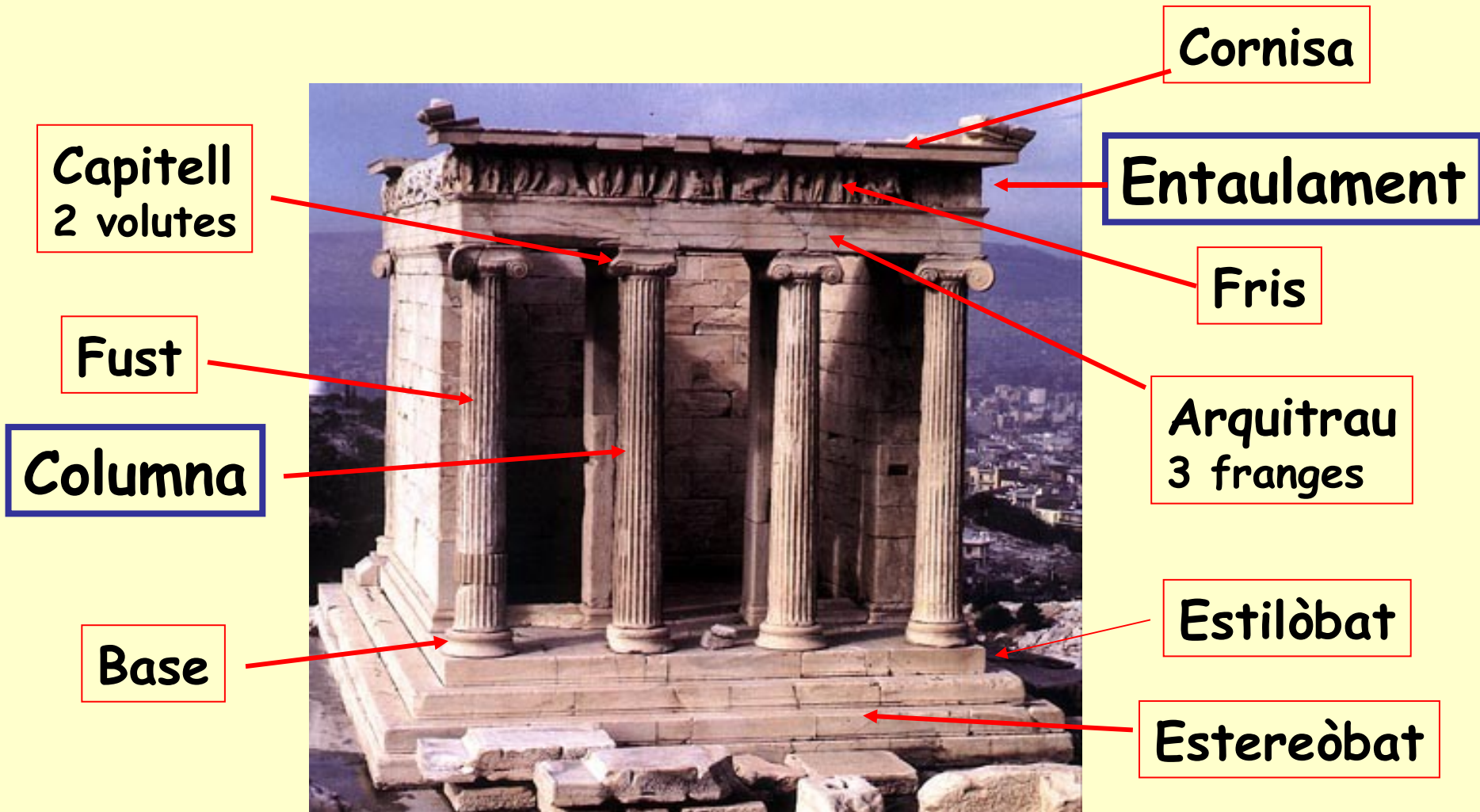
Pòrtic sud, 6
cariàtides

Eix principal: espai
rectangular

Ordre jònic

Columna = base + fust + capitell

Entaulament = arquitrau + fris + cornisa

Nike Àptera

Elements de suport

Columnes jòniques

Murs

Cariàtides

La columna jònica

- . Té base
- . El capitell té dues volutes
- . El fust és més esvelt
- . Fust acanalat amb arestes planes

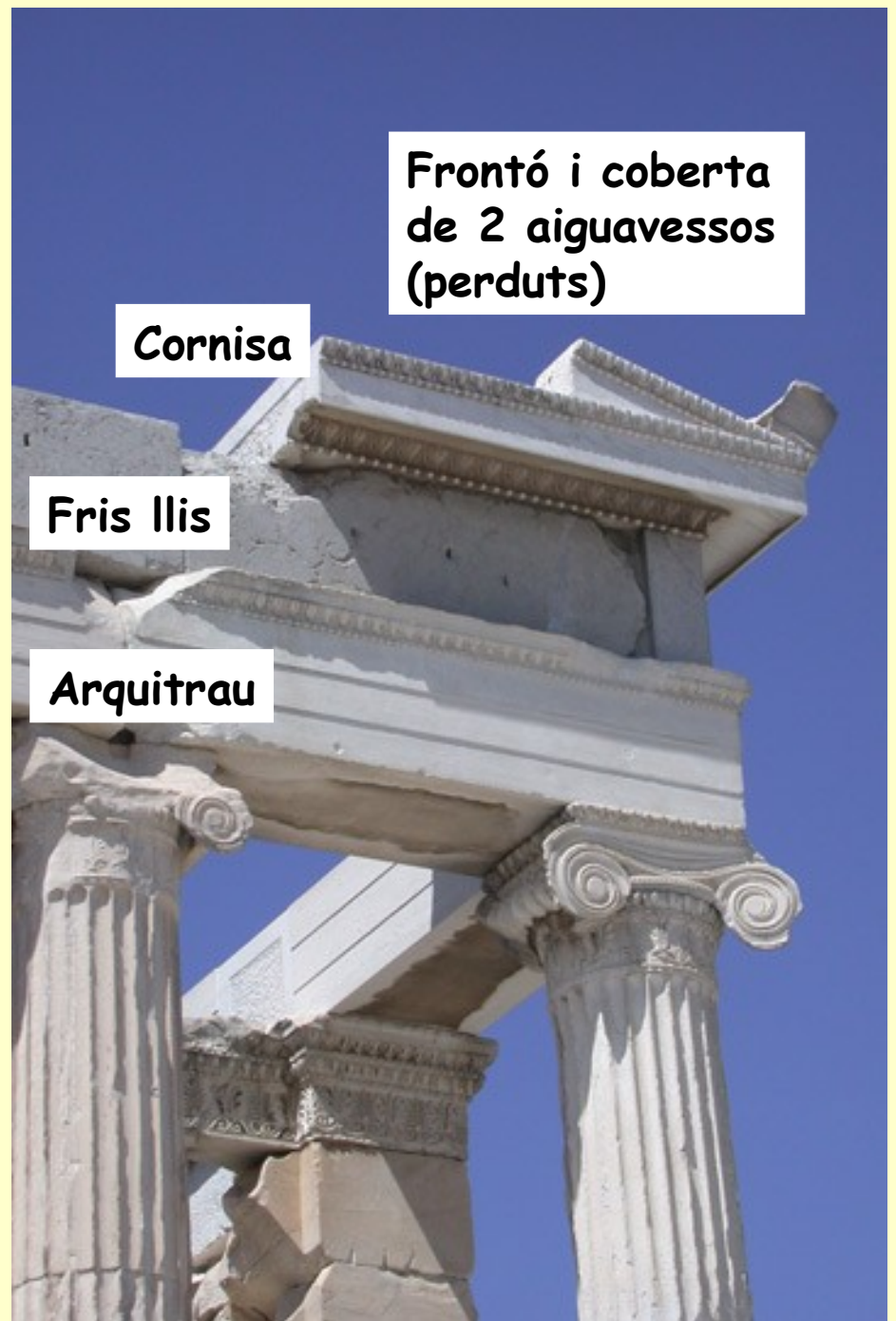
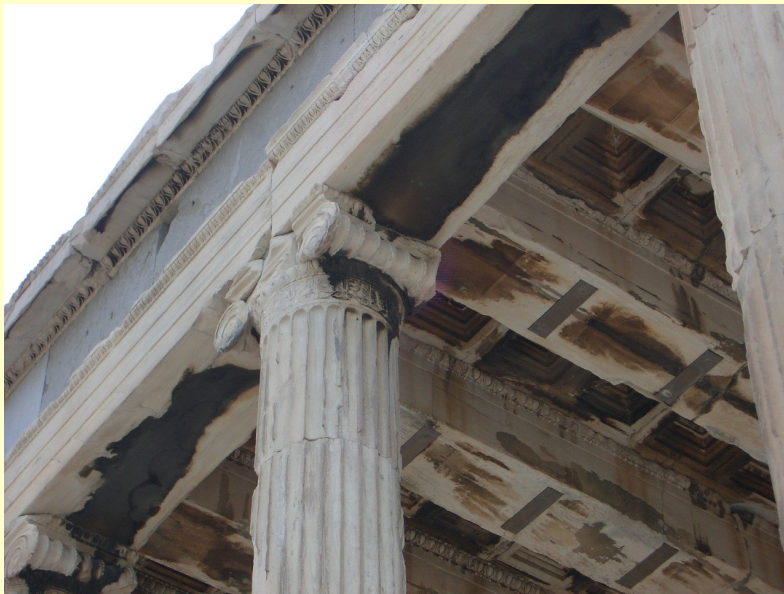
Volutes

Elements suportats

Coberta plana o lindar

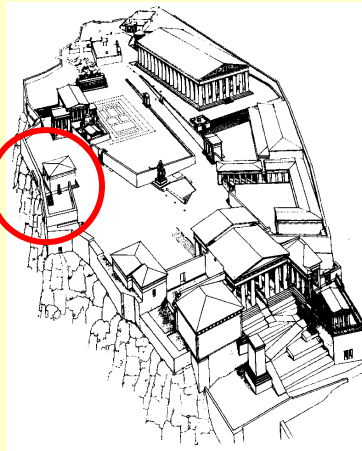

Frontó i coberta de 2 aiguavessos (perduts)

Cornisa

Fris Ilis

Arquitrav

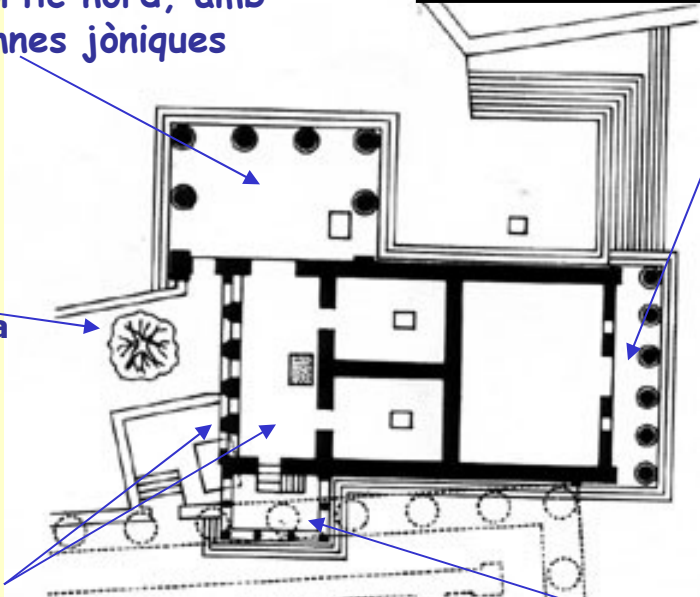
Espai exterior i interior

Distribució irregular del diferents elements arquitectònics. Planta adaptada al terreny irregular

A llevant cos rectangular amb façana jònica hexàstil

El pòrtic nord, amb columnes jòniques

Olivera

La façana occidental amb una pseudocolumnata jònica de quatre mitges columnes a l'exterior, que es converteixen en pilars a l'interior.

Petit i lleuger pòrtic sud amb les Cariàtides

Res no és racional ni simètric. Espai poc unitari

**Espai
exterior**

**Pòrtic nord
(6 columnes)
nivell
inferior**

**Façana
occidental**

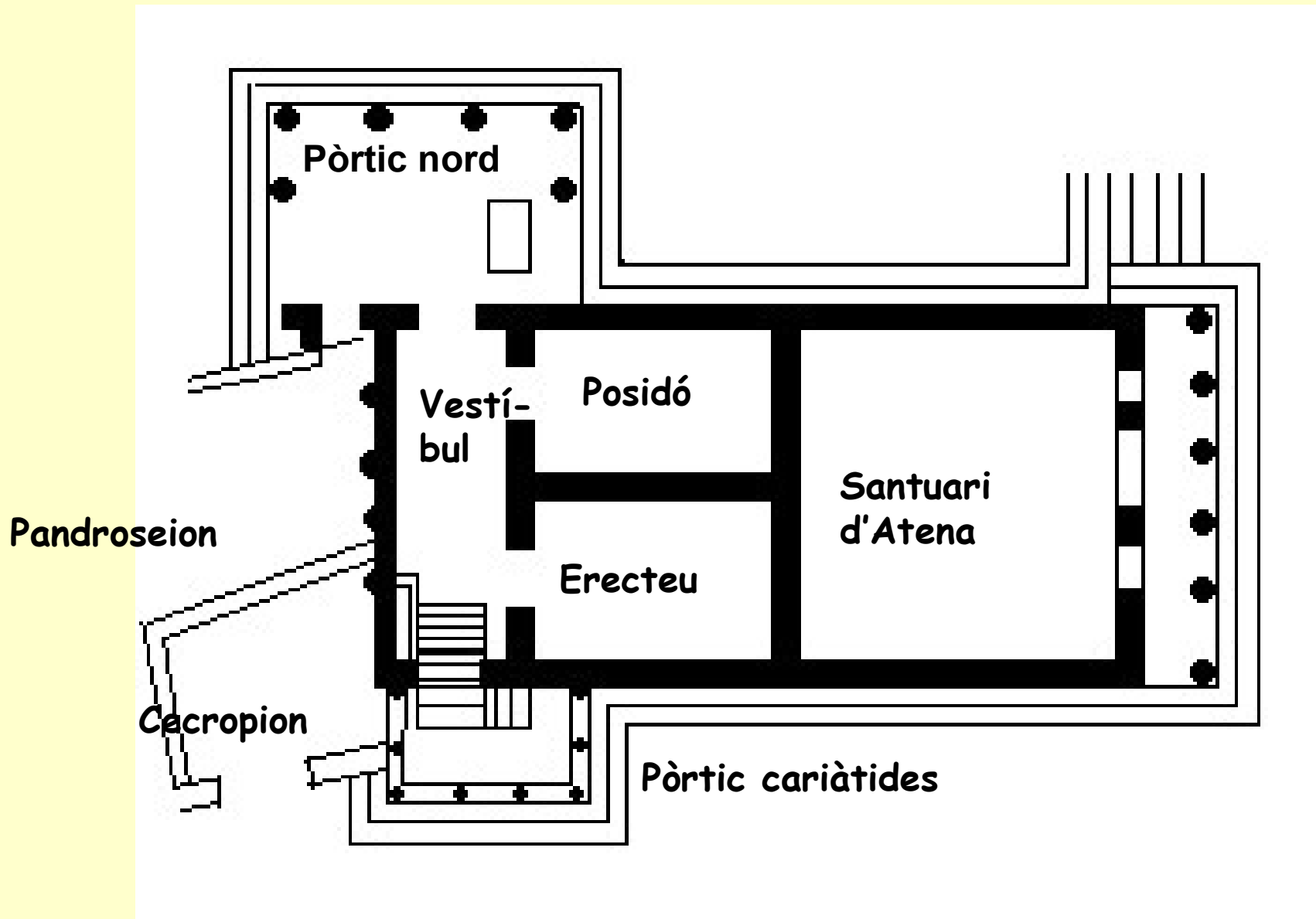

**Pòrtic
Cariàtides (sud)**

**Pòrtic hexàstil de
llevant (6 columnes de
6,58m)**

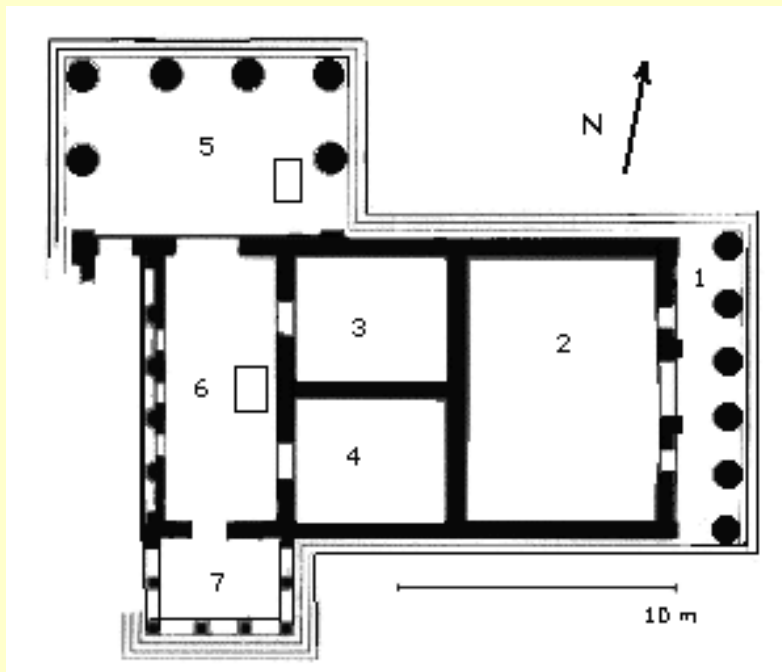
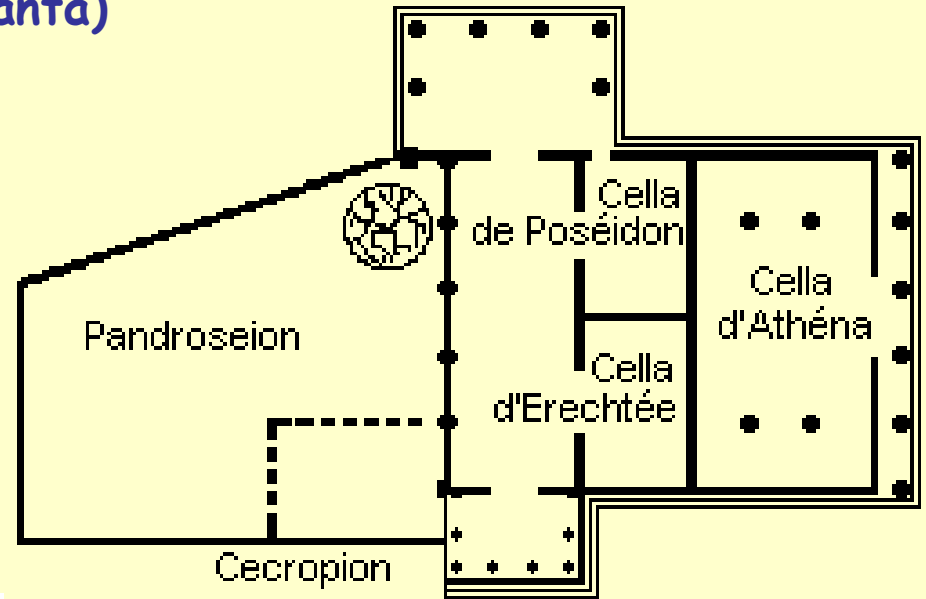

Cos principal rectangular. Havia de respectar antics recintes de culte

Espai interior (una altra interpretació de la funció de les parts de la planta)

1. Pòrtic hexàstil
2. Santuari d'Atena
3. Santuari de Posidó
4. Santuari d'Hefest
5. Pòrtic nord
6. Santuari d'Erecteo-Posidó
7. Pòrtic Cariàtides

Irregularitats topogràfiques: composició original, ja que integra diversos cossos i façanes a diferents nivells, donant lloc a un interessant joc de volums. La planta és irregular i té dos pòrtics i una tribuna, on les columnes jòniques són substituïdes per cariàtides.

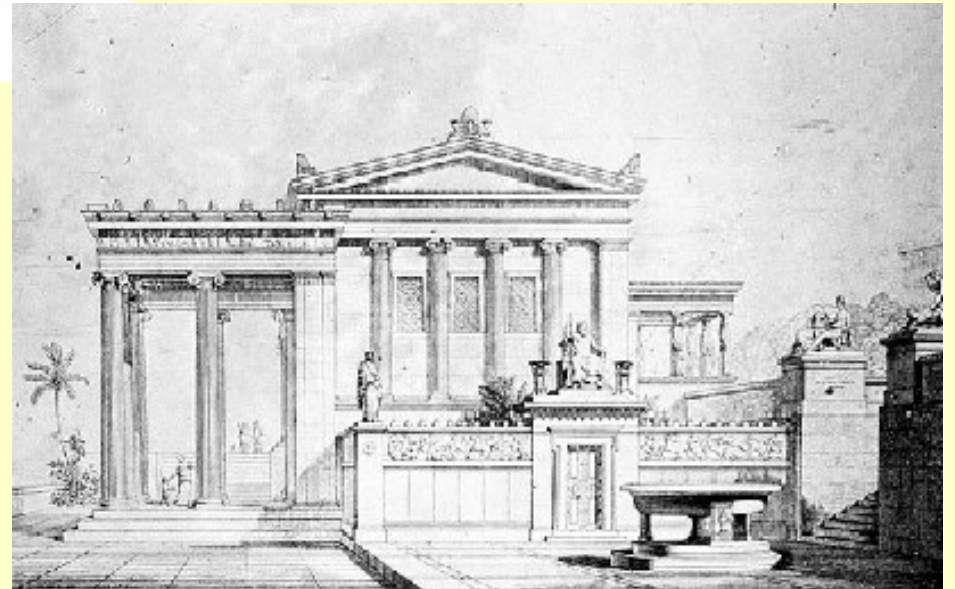
L'estil

Considerat un dels temples més complexos i refinats.

Dimensions reduïdes respecte al Partenó, i caràcter poc unitari. La causa d'això foren les dificultats que imposava la topografia irregular i les restes de vells santuaris (Cècrops, Erecteo...). **Mnèsicles** donà una lliçó de composició d'un edifici complex, integrat per varis cossos en diferents plànols, on es va trobar amb més dificultats que en la construcció dels Propíleus, que també va ser complicada. L'Erectèon és un edifici sense simetria, amb canvis constants en el sistema de proporcions i en el llenguatge formal, però amb un excel·lent resultat final.

És d'estil jònic evolucionat (respecte a altres temples, com el de Nike Àptera. Columnes més primes, entaulaments i frontons més lleugers i ornamentació més refinada que s'havia vist mai (llindars i marcs de portes de marbre treballat imitant el treball de fusteria, motlures i sanefes fetes com si fossin de marfil, les figures de marbre blanc del fris ressaltaven sobre un fons de pedra fosca...). Aquest fris feia poc més de mig metre i anticipà la tècnica del mosaic.

Reconstruccions de l'Erectèon

Entorn i integració urbanística dins l'Acròpolis d'Atenes

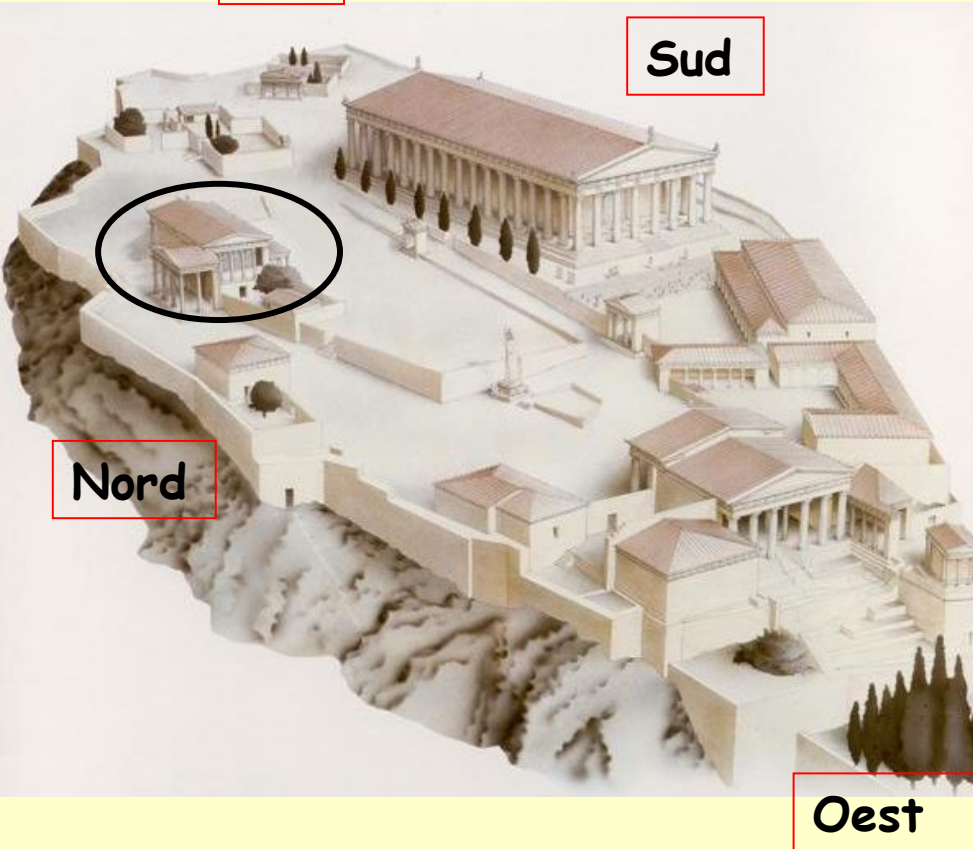
Adaptat perfectament al penya-segat irregular i es relaciona harmònicament amb la resta d'edificis.

Est

Sud

Nord

Oest

Interpretació

L'Erectèon va ser projectat per Mnèsicles dins del pla d'obres de Pèricles per a la nova Acròpolis d'Atenes (448 aC), però no es va començar a construir fins al 421 aC. La construcció es feu amb constants interrupcions a causa de la guerra del Peloponès, i no s'acabà fins el 406. Va ser l'últim edifici de l'Acròpolis, acabat de construir durant l'esmentada guerra, que va ocupar el lloc d'un antic santuari dedicat a Atena Poliàs, que havien destruït els perses. Va ser consagrat a aquesta mateixa divinitat i a altres déus i herois mítics fundadors de la polis d'Atenes, com Posidó, Atena, Cècrops (llegendari primer rei de l'Àtica), la seva filla Pàndrosos i Erecteu (primer rei d'Atenes), que tenien els seus llocs de culte molt a la vora.

Segons la llegenda Zeus va prometre l'Àtica a aquell déu que li aconseguís el major bé. La disputa entre Posidó i Atena fou aferrissada: el primer va clavar el seu trident sobre una roca i féu brollar una font d'aigua salada. Mentre que Atena plantà una olivera al seu costat. Els déus (o Cècrops) declararen Atena vencedora i donaren el seu nom a la polis. L'olivera devia estar situada en el recinte exterior dedicat a Pàndrosos (filla de Cècrops, considerada inventora del teixit)

LES CARIÀTIDES

Les cariàtides representen sis dones joves que aguanten sobre el cap l'arquitrau i la cornisa d'una tribuna petita de la part meridional del temple. Segons la tradició, representen les dones dels caris que van ser portades a Atenes com a represàlia per les aliances que havien fet els seus marits amb els enemics d'Atenes, els perses. Les cariàtides miren cap al Partenó i presenciaven el pas de la gran processó de les panatenees quan anaven cap al temple per fer ofrena a Atena del vestit o peple. Actualment els falten les mans, però és molt probable que amb l'esquerra s'agafessin la túnica i amb la dreta aguantessin un objecte de culte. Els caps no aguanten l'arquitrau directament, sinó que entremig hi ha un kálathos esculpit.

L'escultor, que era deixeble de Fídies, soluciona hàbilment un problema estètic, el de donar una secció més ampla a la part més fina i dèbil de la imatge, que és el coll de les noies i, per fer-ho, hi representa una bona massa de cabells. D'altra banda, també es pot apreciar un intent molt natural d'equilibrar el pes de les figures amb la flexió d'una cama, que ressalta les formes corporals sota la túnica per mitjà de la tècnica dels draps mullats, amb la qual vestit i cos s'identifiquen. Les cariàtides són un exemple d'interrelació entre l'escultura i l'arquitectura, perquè tenen tant la funció decorativa com l'estructural de suport de l'edifici, pròpia de les columnes. Representen la variació més gran que es va fer de l'ordre jònic.

Les cariàtides

Funció

L'Eretèon fou edificat per donar un lloc a la pràctica de vells cultes, que després de la construcció del Partenó havien quedat sense santuari. Per tant és un edifici religiós.

Models i influències

L'Eretèon segueix el model dels temples grecs i és el màxim exponent de l'ordre jònic. Però per la seva forma és un edifici únic.

Les cariàtides sembla s'inspiraren en unes columnes trobades a Delfos, fetes per Cal·límac al segle V a C.

Després s'ha seguit aquest model tant en època romana com renaixentista i neoclàssica.

Cariàtide del santuari de Delfos

Nimfeu de la Villa Giulia de B. Ammannati (S. XVI)